

Decision Making for Adopting Good Agricultural Practices: A Case Study of Longan in Lamphun Province

Kunut Meephadung^{1*} and Kanokwan Chancharoenchai²

¹ Master Student, Business economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: kunut.mee@gmail.com

ABSTRACT

This article aimed to study the factors influencing the decision-making process of longan growers under good agricultural practices in Lamphun Province. Data was collected from a sample of 400 longan growers in Lamphun Province. Descriptive and inferential statistical methods, including percentages, means, t-tests, F-tests, and logit model analysis, were utilized for data analysis. The study findings reveal that gender, educational level, monthly household income, and pre-existing health conditions among farmers have a significant statistical impact on the decision to participate in Good Agricultural Practices (GAP). These variables were found to differ significantly at a significance level of 0.05. However, the logistic regression analysis indicated that the average yield per rai and the presence of comorbidities did not demonstrate statistically significant effects at an acceptable level. The study also revealed that age, level of education, experience in Longan planting, and the area dedicated to growing Longan exerted a negative marginal effect on the decision to participate in GAP. Indeed, the study indicated that certain factors, such as older age, higher education level, more experience in growing longan, and having larger areas dedicated to longan cultivation, are associated with a reduced likelihood of farmers deciding to join GAP program. Therefore, relevant government agencies must demonstrate the benefits of GAP to large-scale agricultural enterprises or an aging population. For example, the implementation of technology suitable for elderly individuals or the use of chemical substances that are safe for health.

Keywords: Farmer, Good Agricultural Practices, Longan Planting

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีของเกษตรกรผู้ปลูก ลำไย กรณีศึกษาลำไย จังหวัดลำพูน

คุณัญญ์ มีผดุง^{1*} และ กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย²

¹ นิสิตปริญญาโท สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: kunut.mee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยภายใต้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในจังหวัดลำพูน โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ในพื้นที่จังหวัดลำพูน จำนวน 400 ราย โดยใช้สถิติพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย t-test, F-test และการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติก ผลการศึกษาพบว่า เพศ ระดับการศึกษา รายได้ครัวเรือนต่อเดือน และโรคประจำตัวของเกษตรกรที่แตกต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติก พบว่า ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ และโรคประจำตัวไม่ปรากฏนัยสำคัญทางสถิติในระดับที่ยอมรับได้ ในขณะที่อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไย มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วม GAP โดยค่าผลกระทบส่วนเพิ่มเป็นลบ สะท้อนได้ว่า หากเกษตรกรมีอายุที่มากขึ้น ระดับการศึกษาสูงขึ้น มีประสบการณ์ในการปลูกลำไยมากขึ้น และมีพื้นที่ในการปลูกลำไยเพิ่มมากขึ้น โอกาสที่เกษตรกรจะตัดสินใจเข้าร่วม GAP จะลดลง ดังนั้นหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องต้องแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของ GAP ต่อเกษตรกรแปลงใหญ่ หรือกลุ่มคนผู้สูงอายุมากยิ่งขึ้น เช่น การทำเทคโนโลยีมาทุนแรงของผู้สูงอายุ หรือการใช้สารเคมีที่ปลอดภัยกับสุขภาพ

คำสำคัญ: เกษตรกร, การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี, การปลูกลำไย

© 2023 JSSP: Journal of Social Science Panyapat

บทนำ

ลำไยเป็นไม้ผลเศรษฐกิจที่สำคัญของภาคเหนือประเทศไทย โดยภาคเหนือเป็นแหล่งเพาะปลูกลำไยอันดับหนึ่ง หรือคิดเป็นร้อยละ 75 ของพื้นที่เพาะปลูกทั้งหมด (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) พื้นที่การผลิตลำไยได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทุกปี โดย 5 จังหวัดที่มีการเพาะปลูกลำไยมากที่สุดในประเทศคือ เชียงใหม่ ลำพูน จันทบุรี เชียงราย และพะเยา จากการเพาะปลูกลำไยที่มากขึ้นทำให้ในปี 2565 ที่ผ่านมา ไทยมีผลผลิตลำไยสดจากทั่วประเทศ ทั้งหมด 1,55,360 ตัน โดยผลผลิตส่วนใหญ่ได้มาจากจังหวัดเชียงใหม่คิดเป็นร้อยละ 28.24 รองลงมาคือ จังหวัดจันทบุรี คิดเป็นร้อยละ 24.87 จังหวัดลำพูน คิดเป็นร้อยละ 23.58 (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) ซึ่งผลผลิตส่วนใหญ่กว่าร้อยละ 90 ของลำไยสดจะส่งออกต่างประเทศ และมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากไทยได้จัดทำข้อตกลงเปิดเขตการค้าเสรี (Free Trade Area: FTA) กับหลายประเทศ ซึ่งตลาดส่งออกลำไยที่สำคัญของไทย ได้แก่ จีน อินโดนีเซีย และมาเลเซีย คิดเป็นสัดส่วน ร้อยละ 68.62 17.91 และ 4.84 ตามลำดับ (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2565)

แม้ว่าไทยจะส่งออกลำไยไปยังจีน และเทศอื่นๆ เป็นจำนวนมาก แต่ก็ไม่เพียงพอต่อปริมาณการบริโภค เนื่องจากในปี พ.ศ. 2558 สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ (มกอช.) เปิดเผยผลจากสำนักงานควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบและกักกันโรคแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน (The General Administration of Quality Supervision, Inspection & Quarantine: AQSIQ) ได้ตรวจพบสารซัลเฟอร์ไดออกไซด์ในลำไยสดที่นำเข้าจากไทยเกินค่ามาตรฐานที่

กำหนด 50 มิลลิกรัม/กิโลกรัม (ppm) อย่างต่อเนื่อง โดย AQSIQ ได้ระงับการนำเข้าลำไยจากไทยในบางบริษัทที่มีสินค้าไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน (โพสต์ทูเดย์, 2558)

GAP (Good Agriculture Practices) หมายถึง “การผลิตทางการเกษตรที่ดีและเหมาะสม” ดังนั้น มาตรฐาน GAP จึงเป็นมาตรฐานที่ครอบคลุมการผลิตสินค้าเกษตรอย่างครบวงจร ตั้งแต่ ปัจจัยการผลิต การผลิต การเก็บเกี่ยว การจัดการหลังการเก็บเกี่ยว การบรรจุหีบห่อ และการขนส่งการผลิต สำหรับการผลิต สินค้าเกษตร 3 ประเภท ได้แก่ พืชผล ปศุสัตว์ และสัตว์น้ำ โดยการทำเกษตรตามมาตรฐาน GAP นั้น เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างมาก เพราะช่วยยกระดับมาตรฐานการผลิต เป็นที่ต้องการของตลาด มีการรับรองคุณภาพผลผลิตจากสวนและไร่ ซึ่งสามารถนำไปต่อยอดได้ทั้งการส่งออกหรือแปรรูปผลผลิต เนื่องจากการส่งออกผลผลิตจากสวนสู่ต่างประเทศนั้นต้องผ่านการรับรอง GAP ก่อน นอกเหนือจากโอกาสทางการตลาดที่มากขึ้นในการส่งออกแล้ว ยังเป็นการรับประกันแก่ผู้บริโภคว่าผลผลิตของเรานั้นปลอดภัย มีความน่าเชื่อถือ และการทำตามหลัก GAP อย่างถูกต้อง จะสามารถลดต้นทุนการผลิตลงได้ และเกษตรกรจะมีสุขภาพดีขึ้น เพราะการจัดการสวนอย่างถูกสุขลักษณะ ซึ่งมาตรฐาน GAP ถือเป็นแนวทางการทำเกษตรให้ผลผลิตมีคุณภาพดี ปลอดภัยแก่เกษตรกรและผู้บริโภค ซึ่งหลักการนี้ได้รับการรับรองจากองค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (FAO) (กรมวิชาการเกษตร, 2562) ฉะนั้น มาตรฐาน GAP จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่ง หากเกษตรกรมีผลผลิตที่มีคุณภาพดี ถูกสุขลักษณะและปลอดภัยต่อผู้บริโภคจะทำให้เกษตรกรมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นจากการส่งออก และในทางกลับกันหากเกษตรกรไม่ให้ความร่วมมือหรือให้ความร่วมมือน้อยในการดำเนินการตามมาตรฐานดังกล่าว ก็อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้ประเทศอื่นๆ นำเข้าผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรของประเทศไทยลดน้อยลง ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงต้องส่งเสริมให้เกษตรกรปรับตัวเพื่อพัฒนาการทำการเกษตรให้เป็นไปตามมาตรฐาน GAP

งานวิจัยชิ้นทำการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยภายใต้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) ในจังหวัดลำพูน เนื่องจากจังหวัดลำพูนมีมูลค่าและผลผลิตลำไยส่งออกต่ำกว่าจังหวัดจันทบุรีทั้งที่มีจำนวนครัวเรือนเกษตรกร และเนื้อที่เพาะปลูกที่มากกว่า ซึ่งมีความได้เปรียบในการผลิต อีกทั้งคุณภาพของสินค้าก็เป็นตัวส่งเสริมให้มีการเพิ่มปริมาณการส่งออกด้วยเช่นกัน ซึ่งหากมีการสนับสนุนการให้ความรู้เกษตรกรในจังหวัดลำพูน อาจส่งผลให้ประเทศไทยมีปริมาณส่งออกลำไยเพิ่มมากขึ้น (การผลิตได้เต็มศักยภาพ) ส่งผลดีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศในระยะยาว ข้อมูลในงานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรที่ต้องการผลิตสินค้าเพื่อการส่งออกและต้องการพัฒนาคุณภาพผลผลิตให้ได้มาตรฐาน GAP

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในการปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรที่ดี (GAP)

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกลำไย ที่มีอายุตั้งแต่ 21-60 ปี ในพื้นที่จังหวัดลำพูน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) โดยเลือกการสุ่มตัวอย่างแบบไม่เป็นไปตามความน่าจะเป็น ใช้การสุ่มแบบเจาะจง การสุ่มตัวอย่างมี 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ผู้ปลูกลำไยในจังหวัดลำพูน ขั้นตอนที่ 2 ที่มีอายุตั้งแต่ 21-60 ปี เป็นผู้ที่อยู่ในวัยทำงาน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง แบบไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน (Sangren, 1999) โดยใช้ระดับความเชื่อมั่น 95% และรวมรับความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% ในงานวิจัยครั้งนี้จะใช้กลุ่มตัวอย่าง 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลส่วนบุคคลจากแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งออกแบบข้อคำถามภายใต้แนวคิดและทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (วุฒินันท์ ไตรยางค์ และคณะ, 2558; ปยุตดา สลับศรี, 2559; นฤมล แนนหนา, 2559;

Pongvinyoo et al., 2014) พร้อมทั้งปรับปรุงรูปแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการทดสอบแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปดำเนินการสอบถามกลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลของเกษตรกร ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครอบครัว ประสบการณ์ รายได้ต่อเดือน และโรคประจำตัว โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด มีคำตอบหลายตัวเลือก

ส่วนที่ 2 ข้อมูลต้นทุน ผลผลิต และช่องทางการจัดจำหน่ายลำไย มีข้อความทั้งแบบปลายเปิดและปลายปิด มีลักษณะข้อความเกี่ยวกับ จำนวนแรงงาน พื้นที่ในการปลูก รายได้เฉลี่ยในการขาย ต้นทุนการผลิต ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งออก และแหล่งจัดจำหน่าย

ส่วนที่ 3 ข้อมูลระดับความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปลูกลำไย โดยข้อความมีลักษณะปลายปิด มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ คือ มากที่สุด มาก น้อย น้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยข้อความมีลักษณะปลายปิด เป็นการเก็บข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย

ส่วนที่ 5 การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี โดยข้อความมีลักษณะปลายเปิดแบบยาว และปลายปิด ลักษณะข้อความเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสาร การกระจายความรู้ การมีองค์กรส่งเสริม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบในการศึกษาการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

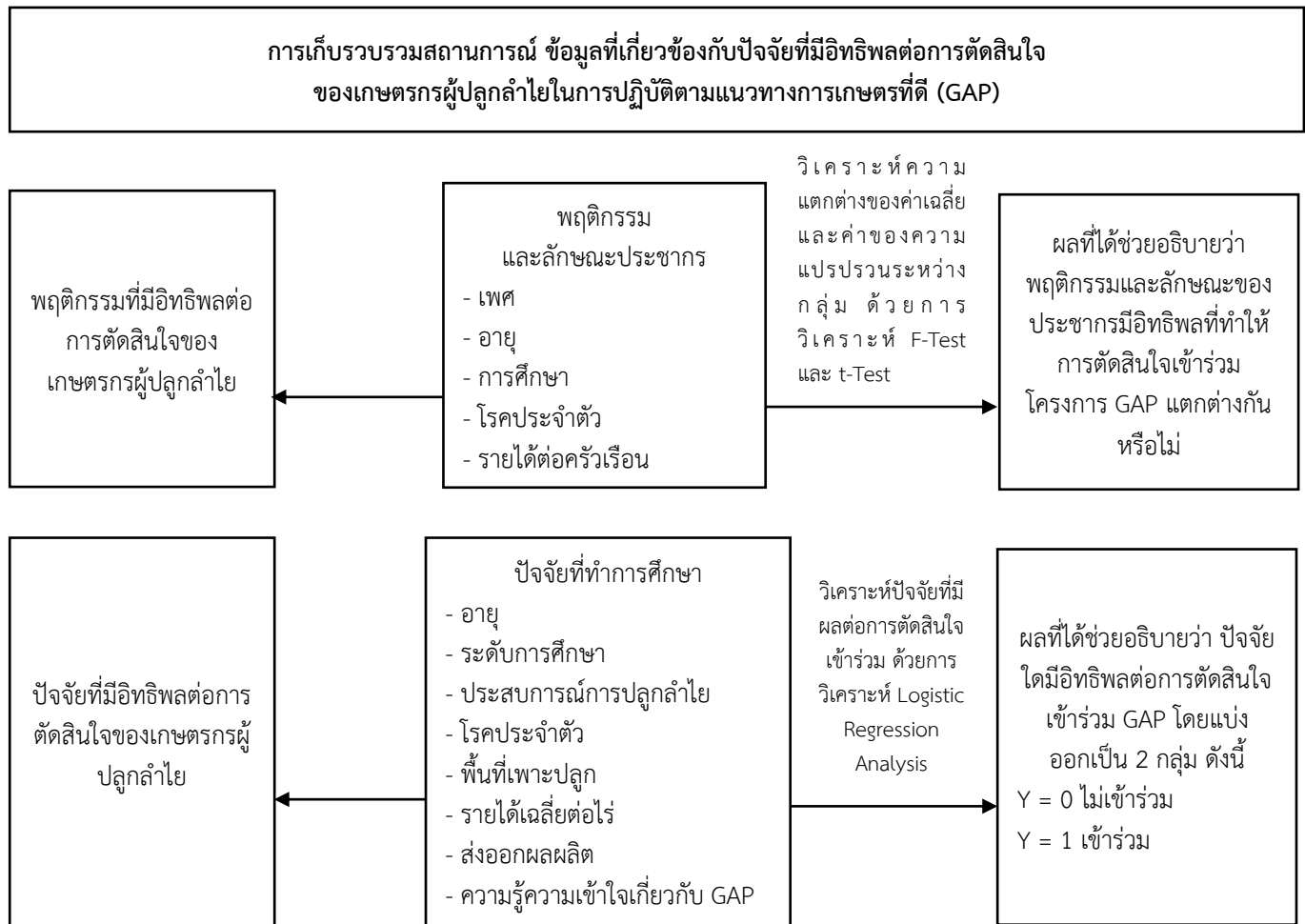
ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกลำไยกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดลำพูนจำนวน 400 คน โดยใช้วิธีการเก็บแบบสอบถามเชิงการสัมภาษณ์เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามเข้าใจถึงความหมายที่แบบสอบถามต้องการสื่อ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ใช้วิเคราะห์ข้อมูล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อครัวเรือน โดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อให้เห็นค่ากลางและการกระจายตัวของข้อมูล วิเคราะห์โครงสร้างของลักษณะประชากรศาสตร์ โดยค่าสถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) ประกอบด้วย การทดสอบค่าที (t-test) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way Analysis of Variance: ANOVA) โดยทดสอบความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม และและการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิสติกเพื่อประเมินค่าความน่าจะเป็นในการตัดสินใจนำมาตรฐานการปฏิบัติที่ดีทางการเกษตรเข้ามาใช้ในการปลูกลำไย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในการปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรที่ดี (GAP)

1.1 ข้อมูลเบื้องต้นของเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง

เกษตรกรผู้ปลูกลำไยส่วนมากไม่มีประสบการณ์การปลูกลำไยภายใต้ GAP มีแนวโน้มการตัดสินใจเข้าร่วมการปลูกลำไยภายใต้ GAP ในอนาคต เพศชาย อายุ 48 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น เป็นโรคความดันโลหิตสูงเป็นโรคประจำตัวมากที่สุด ส่วนมากได้รับผลกระทบจากสารเคมี โดยมีอาการระคายเคืองผิวหนังจากสารเคมี มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 5 ราย ไม่มีสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่มีอายุระหว่าง 0 - 20 ปี แต่มีจำนวนสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่มีอายุระหว่าง 21 - 60 ปี และไม่มีสมาชิกในครอบครัวของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่มีอายุมากกว่า 60 ปี มีจำนวนแรงงานภายในครัวเรือน 1 ราย และไม่มีจำนวนแรงงานภายนอกครัวเรือน นอกจากนั้นกว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีประสบการณ์การปลูกลำไย 10 ปี มีพื้นที่ในการปลูกลำไย 2 ไร่ โดยมีพื้นที่ในการปลูกลำไย 1 ไร่เป็นของตนเอง และไม่มีพื้นที่ในการปลูกลำไยจากการเช่า มีรายได้รวมของครัวเรือนน้อยกว่า 10,000 บาท ต่อเดือน ปริมาณผลผลิตเฉลี่ย 700 กิโลกรัมต่อไร่ และสามารถจำหน่ายลำไยได้ในราคา 25 บาท ต่อ กิโลกรัม โดยพบว่าสามารถจำหน่ายลำไยได้ในราคา 13 บาท ต่อ กิโลกรัม ในราคาต่ำที่สุด และสามารถจำหน่ายลำไยได้ในราคา 30 บาท ต่อ กิโลกรัม ในราคาสูงที่สุด ด้านต้นทุนพบว่าจ่ายค่าเช่าที่ดิน 0 บาทต่อไร่ ต้นทุนค่าจ้างแรงงานภายนอกครัวเรือน สำหรับเก็บเกี่ยวสูงที่สุด ด้านการจำหน่ายลำไย พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนมากเน้นขายภายในประเทศ ผ่านพ่อค้าคนกลางชาวไทยผ่านทางขนส่งไปขายให้ล้ง และจัดจำหน่ายผ่านตลาดผลไม้ในท้องถิ่น โดยส่วนมากไม่เคยมีประสบการณ์การติดสัญญากับล้ง และประสบปัญหาด้านปริมาณการรับซื้อกับล้ง

ด้านระดับความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปลูกลำไย พบว่า ระดับความคิดเห็นในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการปลูกลำไย ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 โดยด้านที่สูงที่สุด ได้แก่ ท่านต้องการให้ลำไยที่ปลูกขายได้ราคาสูง นอกจากนั้นจากการทดสอบความรู้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ว่าการใช้ปุ๋ยเคมีในการปลูกลำไยภายใต้ GAP มากที่สุด และส่วนมากรู้จัก GAP ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญต่อการรู้จัก GAP ผ่านช่องทางหน่วยงานรัฐ และไม่ต้องการให้มีการจัดอบรม GAP อย่างไรก็ตามกลุ่มตัวอย่างส่วนมากต้องการอบรมความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับ GAP แต่ก็พบปัญหาด้านขั้นตอนการรับรองตามการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีใช้เวลานาน จึงยังไม่มีแนวโน้มเข้าร่วม GAP หากรัฐบาลให้การสนับสนุน

1.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยภายใต้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดีในจังหวัดลำพูน

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อโอกาสการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยภายใต้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในจังหวัดลำพูนโดยการทดสอบความแตกต่างของเฉลี่ยระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามลักษณะบุคคลและการมีโรคประจำตัวแบบไม่ติดต่อกัน รวมทั้งผลการประมาณการค่าผลกระทบส่วนเพิ่มจากแบบจำลองโลจิสติก สรุปได้ดังนี้

1.2.1 การผลศึกษาข้อมูล เพศ อายุ การศึกษา โรคประจำตัว และรายได้ต่อครัวเรือนที่แตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการ GAP แตกต่างกันหรือไม่ วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยและค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม ด้วยสถิติ t-test และ F-test ดังรายละเอียดในตารางที่ 1 และตารางที่ 2 พบว่า เพศ โรคประจำตัว ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการตัดสินใจเข้าร่วมมาตรฐาน GAP อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ หรือมีค่า $p\text{-value} < 0.05$ จึงกล่าวได้ว่า เพศ โรคประจำตัว ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือนที่แตกต่างกัน จะมีผลต่อโอกาสการตัดสินใจเข้าร่วม GAP อย่างไรก็ตาม อายุที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อการตัดสินใจดังกล่าว ทั้งนี้การประมาณการโดยแบบจำลองโลจิสติกก็ยังคงนำปัจจัยอายุรวมในแบบจำลองเพื่อทดสอบเชิงสถิติถึงผลที่จะมีต่อการเปลี่ยนแปลงโอกาสในการตัดสินใจของกลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกลำไยตัวอย่าง ในจังหวัดลำพูน

ตารางที่ 1 วิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ย จำแนกตามเพศ และโรคประจำตัวของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติ t-test

ตัวแปร		N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean	t	p-value
เพศ	ชาย	315	.775	.419	.024	-4.234	.000*
	หญิง	85	.929	.258	.028		
โรคประจำตัว	ไม่มีโรคประจำตัว	233	.773	.420	.028	-2.163	.031*
	มีโรคประจำตัว	167	.856	.352	.027		

* $p\text{-value} < 0.05$

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบค่าเอฟ (F - test) ด้านพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	p-value
อายุ	Between Groups	42.325	1	42.325	0.494	0.483
	Within Groups	34091.675	398	85.657		
	Total	34134.000	399			
ระดับการศึกษา	Between Groups	81.979	1	81.979	42.224*	0.000
	Within Groups	772.731	398	1.942		
	Total	854.710	399			
รายได้ครัวเรือนต่อเดือน	Between Groups	692.774	1	692.774	94.545*	0.000
	Within Groups	2916.336	398	7.327		
	Total	3609.110	399			

* $p\text{-value} < 0.05$

1.2.2 การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วม GAP ของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย โรคประจำตัว พื้นที่เพาะปลูก รายได้เฉลี่ยต่อเดือน การส่งออกผลผลิต และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ GAP วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ Logistic Regression Analysis ดังรายละเอียดในตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการทดสอบการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย

ตัวแปร	Logistic Regression Analysis		Marginal Effect	
	β	P-value	dy/dx	P-value
ค่าคงที่	5.061* (1.368)	0.000	-	-
อายุ	-0.049* (0.021)	0.022	-0.005* (0.002)	0.018
ระดับการศึกษา	-0.485* (0.138)	0.000	-0.054* (0.014)	0.000
ประสบการณ์การปลูกลำไย	-0.136* (0.044)	0.002	-0.015* (0.005)	0.001
พื้นที่ในการปลูกลำไย	-0.404* (0.098)	0.000	-0.045* (0.010)	0.000
ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่	-6.90×10^{-6} (6.17×10^{-6})	0.264	-7.72×10^{-7} (6.88×10^{-7})	0.262
การส่งออกจำหน่ายลำไย	-	-	-	-
โรคประจำตัว	-0.260 (0.342)	0.447	-0.029 (0.038)	0.446
Adj. R ²	0.288		0.288	
Log-likelihood	-137.073		-137.073	

* p-value < 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไย มีค่า p-value < 0.05 จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไย มีอิทธิพลต่อโอกาสการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย กล่าวคือหากปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไย เพิ่มขึ้น 1 หน่วย โอกาสการตัดสินใจเข้าร่วม GAP จะลดลง ร้อยละ 0.49 ร้อยละ 4.85 ร้อยละ 1.36 และร้อยละ 4.04 ตามลำดับ

ส่วนการเปรียบเทียบผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไย มีค่า p-value < 0.05 และมีค่าสัมประสิทธิ์ของผลกระทบส่วนเพิ่มเท่ากับ -0.005 หน่วย -0.054 หน่วย -0.015 หน่วย และ -0.045 หน่วย ตามลำดับ จึงกล่าวได้ว่าหากปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย ความน่าจะเป็นในโอกาสการตัดสินใจเข้าร่วม GAP จะลดลง 0.5 เท่า 5.4 เท่า 1.5 เท่า และ 4.5 เท่า ตามลำดับ

อภิปรายผล

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในการปฏิบัติตามแนวทางการเกษตรที่ดี (GAP) พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไย มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยในการตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี (GAP) มีทิศทางเป็นลบนั้น ทั้งนี้ การศึกษาที่สูง ประสบการณ์การปลูกลำไยมาก พื้นที่การปลูกขนาดใหญ่ เป็นกลุ่มคนที่มีความมั่นใจสูง เปลี่ยนแปลงได้ยาก อีกทั้งยังการเปลี่ยนแปลงยังต้องใช้ต้นทุนสูงตามขนาดของพื้นที่ และยังมีความเสี่ยงอีกด้วย นอกจากนี้ การเกษตรภายใต้ GAP ค่อนข้างมีความอ่อนไหวต่อโรคและแมลงต่างๆ ทำให้เกษตรกรต้องเฝ้าระวังและดูแลแปลงปลูก ซึ่งใช้เวลามากกว่าโดยเปรียบเทียบกับวิธีการปลูกแบบทั่วไปจึงเป็นอีกเหตุผลสำคัญที่ทำให้พื้นที่สวนลำไยจึงมีผลในเชิงลบต่อการเข้าร่วม GAP ได้ ซึ่งเห็นได้ผ่านระดับการศึกษาเช่นกัน สอดคล้องกับการศึกษาของ จิราวรรณ เลิศคุณลักษณะ, ปัญญา หมั่นเก็บ และ อารง เมฆโหรา (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางเกษตรดีที่เหมาะสม ของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งพบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา และพื้นที่ที่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางเกษตรดีที่เหมาะสมเช่นเดียวกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยภายใต้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในจังหวัดลำพูน พบว่า เจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลักดัน การปฏิบัติการทางการเกษตรที่ดี (GAP) ควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับ GAP ให้เกษตรกรในทุกๆ พื้นที่ได้รู้จักและเห็นความสำคัญของ GAP เพราะจากการสำรวจพบว่า กลุ่มตัวอย่างเกินกว่าครึ่งไม่รู้จัก GAP แต่มีแนวโน้มที่อยากเข้าร่วม เพราะเป็นโครงการที่รัฐบาลให้การสนับสนุน ดังนั้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงจำเป็นต้องรับลงพื้นที่เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจถึงประโยชน์ ขั้นตอนการปฏิบัติเกี่ยวกับ GAP เพื่อพัฒนาคุณภาพสินค้าการเกษตรของไทยให้มีคุณภาพ และผ่านมาตรฐานการส่งออกต่อไป

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยภายใต้การปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี ในจังหวัดลำพูน พบว่า เพศ โรคประจำตัว ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อครัวเรือน ที่แตกต่างกัน จะมีโอกาสการตัดสินใจเข้าร่วม GAP ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ผลการทดสอบการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไย มีค่าสัมประสิทธิ์ติดลบ จึงกล่าวได้ว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไย มีอิทธิพลต่อโอกาสการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไยไปในทิศทางตรงกันข้าม กล่าวคือหากปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไยเพิ่มขึ้น โอกาสการตัดสินใจเข้าร่วม GAP จะมีโอกาสลดลง

ส่วนการเปรียบเทียบผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อโอกาสการตัดสินใจของเกษตรกรผู้ปลูกลำไย พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไย มีค่าสัมประสิทธิ์ของผลกระทบส่วนเพิ่มติดลบ จึงกล่าวได้ว่าหากปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การปลูกลำไย และพื้นที่ในการปลูกลำไย ปรับเพิ่มสูงขึ้น ความน่าจะเป็นของโอกาสที่จะตัดสินใจเข้าร่วม GAP จะมีโอกาสลดลง อาจเป็นเพราะเกษตรกรที่ที่อายุเพิ่มมากขึ้น มีประสบการณ์การปลูกลำไยเพิ่มมากขึ้น และมีพื้นที่ในการปลูกลำไยเพิ่มขึ้นนั้น ยากต่อการเปลี่ยนแปลงวิธีในการปลูกลำไยให้เป็นไปตาม GAP เพราะมีต้นทุนที่สูง และใช้ระยะเวลานาน ระดับการศึกษาที่สูง อาจทำให้เข้าใจถึงขั้นตอนที่ยุ่งยากในเข้าร่วม GAP จึงทำให้โอกาสในการตัดสินใจเข้าร่วม GAP ลดลง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 พื้นที่ในการปลูกลำไยมีความสัมพันธ์เป็นลบกับการปลูก GAP แสดงว่า เกษตรกรที่มีพื้นที่เพาะปลูกขนาดเล็กมีแนวโน้มในการปรับตัวมากกว่า ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ต้องการส่งเสริมการปลูกแบบ GAP ต้องเน้นการสนับสนุนเกษตรกรรายย่อยก่อน

1.2 อายุ ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เป็นลบกับการปลูก GAP แสดงว่า เกษตรที่มีอายุน้อย และมีการศึกษาไม่สูงมีแนวโน้มในการปรับตัวมากกว่า ดังนั้นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่ต้องการส่งเสริมการปลูกแบบ GAP ต้องเน้นการสนับสนุนเกษตรกรรายใหม่ๆ เพื่อเพิ่มความรู้ ความเข้าใจถึงการปลูกแบบ GAP และแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ของ GAP

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการรวบรวมข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถาม ซึ่งอาจทำให้ผลการศึกษาที่ได้นั้นยังไม่ครอบคลุมหรืออาจขาดประเด็นน่าสนใจอื่นๆ ดังนั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการศึกษา จึงอาจจะเพิ่มรูปแบบหรือวิธีการศึกษาในเชิงลึกมากขึ้น เช่น การสัมภาษณ์เกษตรกรผู้ปลูกลำไยที่ประสบความสำเร็จในการทำเกษตรที่ได้มาตรฐาน GAP ถึงปัญหาและอุปสรรค และความแตกต่างระหว่างการทำเกษตรแบบเดิมกับหลังพัฒนารูปแบบการผลิตที่ได้มาตรฐาน GAP

2.2 การศึกษาพฤติกรรมอย่างเจาะจงและเชิงลึกมากขึ้นถึงบางตัวแปรที่น่าสนใจ เช่น เกษตรที่ส่งออกลำไยไปต่างประเทศ ศึกษาถึงวิธีการจัดการการปลูกให้ได้มาตรฐาน GAP และสามารถส่งออกได้ เพื่อหาแนวทางเพิ่มโอกาสให้เกษตรกรหันมาสนใจการปลูกลำไยตามมาตรฐาน GAP ได้

เอกสารอ้างอิง

- กรมเจรจาธุรกิจการค้า. (2564). *ลำไย และผลิตภัณฑ์ 2564*. สืบค้น 22 พฤษภาคม 2566. จาก <https://api.dtn.go.th/files/v3/614426c0ef4140f58030092f/download>.
- กรมวิชาการเกษตร. (2562). *ระบบควบคุมการส่งออกลำไยสดไปสาธารณรัฐประชาชนจีน 2562*. สืบค้น 22 พฤษภาคม 2566. จาก <http://www.doa.go.th/psco/>.
- จิรวรรณ เลิศคุณลักษณะ, ปัญญา หมั่นเก็บ และ อารัง เมฆโหรา. (2555). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมโครงการผลิตมะม่วงตามแนวทางการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 30(3), 13-21.
- นฤมล แนนหนา. (2559). ความต้องการความรู้การผลิตข้าวหอมมะลิตามมาตรฐาน GAP ของเกษตรกรพื้นที่ทุ่งสัมฤทธิ์ อำเภอพิมาย จังหวัดนครราชสีมา. *วารสารเกษตรพระจอมเกล้า*, 34(2), 59-66.
- ปยุตดา สลับศรี. (2559). การทดสอบประสิทธิภาพของระบบ GAP เพื่อจัดการศัตรูพืชในแปลงผลิตถั่วฝักยาวจังหวัดราชบุรี. ใน *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 54: สาขาพืช, สาขาสัตว์, สาขาสัตวแพทยศาสตร์, สาขาประมง, สาขาส่งเสริมการเกษตรและคหกรรมศาสตร์* (น. 124-130). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- โพสต์ทูเดย์. (2558). *หวั่นจีนแบนลำไยยาว*. สืบค้น 24 มีนาคม 2566. จาก <https://www.posttoday.com/economy/377577>.
- วุฒินันท์ ไตรยางค์, สนิษฐา คุรุฑเมืองแสนเสริม, สุนันท์ สีสังข์, ลัดดาวรรณ กรรณนุช และ สมจิต โยธะคง. (2558). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการผลิตข้าวคุณภาพดี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน. *แก่นเกษตร*, 43(2), 365-378.
- สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า. (2565). *วิเคราะห์สถานการณ์สินค้าภูมิภาค ประจำเดือนกรกฎาคม 2565*. สืบค้น 22 พฤษภาคม 2566. จาก <https://shorturl.asia/p5Hb9>.
- สำนักงานมาตรฐานสินค้าเกษตรและอาหารแห่งชาติ. (2558). *ส่งออกลำไยแนวโน้มสดใส*. สืบค้น 13 กุมภาพันธ์ 2566. จาก http://www.acfs.go.th/read_news.php?id=7783&ntype=09.

- สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2566). ดัชนีรายได้ ดัชนีราคา และดัชนีผลผลิตสินค้าเกษตร ประจำเดือนเมษายน 2566. สืบค้น 22 พฤษภาคม 2566. จาก <https://www.oae.go.th/view/1/ดัชนีราคาและผลผลิต/TH-TH>.
- Pongvinyoo, P., Yamao, M., & Hosono, K. (2014). Factors affecting the implementation of good agricultural practices (GAP) among coffee farmers in Chumphon Province, Thailand. *American journal of rural development*, 2(2), 34-39.
- Sangren S. (1999). *A simple solution to nagging questions about survey, sample size and validity*. Retrieved 13 February 2023. from <http://www.quirks.com/articles/a1999/19990101.aspx>.